

Naše narodno prosvetno delo.

O ŠOLSKIH PRIREDITVAH V SPLOŠNEM.

Šolske prireditve naj ne bodo enostrane in monotone. Namen jim je dvojen, materijalen in moralen.

Predpogoj za take prireditve je, da obstoja na šoli **šofarski pevski zbor** z izbranim materijalom, ustanoviti je **šolski oder za igre**. Prireditve naj bo raznovrstne. Ako se vadi na šoli tudi sistematična **telovadba** po Tyrševem sestavi, naj nastopi tudi ena vzorna vrsta naraščaja s kakimi ritmičnimi vajami s spremljevanjem glasovirja. Primeren je vmes tudi kak poučen navdušljiv **nagovor ali predavanje** (kratko), ki ga prednaša učiteljstvo ali kak starejši učenec. Učenci(ke) deklamatorji naj bodo, kolikor le more, nepevci in neigranci, kolikor mogoče iz vseh šolskih razredov, da pride čim širši krog šolarjev pri prireditvi v poštev in dobi vsak svojo ulogo. S tem tudi doma čim širši krog zainteresiranih staršev za prireditve. **Žive slike** tudi kaj efektno delujejo in za nje lahko uporabimo še one šolarje, ki drugače ne pridejo v poštev. Primeren je programi so tudi kratka (15 minut) **skioptična predavanja**, kjer je to mogoče.

Snov deklamacij, iger in nastopov naj bo v prvi vrsti zabavna, poleg tega pa domoljubna.

Moralen uspeh bo obstojal v tem, da bodo starši videli uspehe šolske vzgoje in pouka pri pevskih nastopih, telovadbi in igrah. Videli bodo delo šole. Poleg tega se bodo navdušili za lepo in dobro — tudi v narodnem oziru. Ni ga očeta in ne matere, ki ga ne obide nekaj ponos, ko vidi svojega otroka spretno in pogumno kretati se na odru.

V materijalnem oziru so take prireditve najprimernejše s prostovoljnimi doneski za dobrodelne namene: obdarovanje revnih otrok, nabava šolskih potrebščin, prispevki za javno ljudsko knjižnico, za šolarsko kuhinjo in druge kulturne in socialne naprave, ki se pojavljajo na šoli in v kraju.

Zal le, da nimajo vse šolskih telovadnic, kjer bi se dal primerno in lepo opremiti »šolski oder« in še nimamo zvez, da bi si gaderobno izposojevale posamezne šole med seboj.

Pa tudi to prinese čas, če se sistematično lotimo dela!

Šolski odri in pevski zbori.

—po Za božičnico smo igrali v **Dolenji Bistrici** v Prekmurju z učenci: »Darežljivi otroci« in »Kaznovani šaljivci«. Zraven pa več deklamacij in pesmic v narodnem smislu. Peli smo 12 narodnih pesmic troglaso. — Za konec pa: živa slika — Jugoslovenci z deklamacijami Slovence, Slovenke, Jugoslovani. — Naši učenci so prvič v življenju videli kaj takšnega, takisto tudi odrasli. Zato je bilo veliko navdušenje. Prireditve se je obnesla nad vse pričakovano. Nisem si mislila, da mi bodo ti srmežljivi, boječji otroci, ki jim še učenje in zgovarjanje pravilne slovenske dela preglavice, nastopali tako korajžno, samozavestno. — Bodem ponovila takšne prireditve.

—po **Šolski oder v Velesovem**. V nedeljo 12. II. so mali Podgorci iz Velesovega vprizorili v šolskih prostorih igrice »Kaznovani šaljivci« in »Lažnjiva Milena« v zvezi z deklamacijami. Prireditve je uspela prav dobro, predvsem nam je ugajala deklamacija o kraljeviču Marku. Zahvala gre tov. Vidcu za njegovo požrtvovalnost, ki vzel mnogim zaprekom pridno deluje za napredek in omiko. Pa tudi malim igralcem vsa hvala, saj so svoje vloge dobro rešili. Vsebinska igrakazov je bila prav poučna, posebno naj bi si jo zapomnile nekatere matere, ki v svoji slepi ljubezni ne vidijo niti največje napake svojih ljubljencev.

Čisti dobiček se uporabi za šolske potrebščine, a vzlic temu ni »počastil« prireditve s svojim obiskom ne šolski predsednik, kaj še le kakšen član krajnega šolskega sveta. Ali je bila vstopnina 1 dinar ali 2 dinarja previsoka, ali pa so kot šolski možje tako naklonjeni šoli, se ne ve.

Šolske ljudske knjižnice.

—pk **Trnjeva pot ustanovitve šolske ljudske knjižnice**. Na šoli v Dolenji Bistrici v Prekmurju sem januarja 1920, s pomočjo Zveze Kulturnih Društev v Ljubljani ustanovila — javno ljudsko knjižnico. Šteje sedaj 125 knjig. — Odkraja sem morala mladino in odrasle prav nagovarjati, da so začeli brati. Nekaj niso popolnoma razumeli pismene slovensčine, ker se je niso nikjer učili, samomadžarsko, a doma govore v dialektu, nekaj pa so

bili nezaupni, ker imajo dovoljenje samo brati »Novice«.

Začetek pa sem storila z učenci, katerim sem za svoj denar naročila knjig iz »Učit. tisk.«, vse, ki so bile na razpolago. — Slike, pravljice, pesmice, so zanimale male in velike. — Začeli so se oglašati tudi veliki, naj dam kakšno knjigo, kakor jo je imel mali brat doma. — Led je bil prebit! Sedaj ni hiše v vasi, ki si ne bi bila že izposodila katero knjigo. — Seveda moram imeti velikansko potrpljenje, drugače se kar zameri. Vsak dan in vsak čas moram izdajati knjige; mažejo, trgajo; plačila nobenega ne dajo, tedaj bi raje ne brali.

Imam tudi mnogo časopisov, da jih razdam v čitanje. Te pa berejo samo nekateri. Drugi se boje.

—pk **Na 4 razr. ljudski šoli v Črni pri Prevaljah** obstoja že od marca 1919. javna šolska knjižnica. L. 1921. je imela knjižnica 5347,55 K denarnega prometa. Knjig pa se je izposodilo 982. Knjižnica ima svoja pravila itd. in šteje sedaj 180 knjig.

—pk **Sv. Marjeta n. Dr. p.** Tudi na tuk. šoli obstoja ljudska knjižnica pod imenom »Domača knjižnica« pri Sv. Marjeti n. Dr. p. Ustanovil jo je tuk. nadučitelj Anton Mohor l. 1920 in sicer brez vseh sredstev. Danes šteje društvo nad 30 članov in 214 samih prvovrstnih, poučnih in leposlovnih knjig, izmed kojih je izposojenih vedno 180—200, kar je za takojšnjo malo občino, ki šteje nekaj nad 1100 prebivalcev, vsekakor razveselivo dejstvo. Po knjigah sega staro in mlado z velikim veseljem. Prvi temelj se ji je postavil z majhno prireditvijo in potem z članarino, ki je znašala do letos 1 Din. Na zadnjem občnem zboru je ista povišana na letno 2 Din. V tuk. učiteljski knjižnici se nahaja samo nekaj vojnih brošur. Raditega določa zadnja točka društvenih pravil, da zapade vse imetje v slučaju razpustitve tuk. učiteljski knjižnici.

Pripomni se, da se do sedaj ni nikjer pobiralo ter beračilo, ne po časopisih ne na drug način. Razven 7 knjig, ki so jih darovali tuk. občani (Macin, Lešnik, Mohor), je društvo vse samo kupilo. Razen tega ima še v blagajni par dinarjev za tekoče izdatke.

Ljudska predavanja.

—pp **Prvi roditeljski sestanek**. Zalog pri Ljubljani. V šoli se je vršil prvi roditeljski sestanek v nedeljo popoldne. Obisk je bil zelo povojen. Nadučitelj je razložil staršem pomen takih sestankov ter opozarjal na slabe posledice, ki jih je zapustila vojna na mladini. Le s skupnim delovanjem šole in doma se zamore zopet dvigniti mladino k pridnosti in moralnosti. Nato je imel učit. V. Rupret temeljito predavanje o »Škodljivosti alkohola na šolsko mladino«. Udeležniki so se razšli z željo, da se čimprej zopet vrši tak sestanek.

Književnost in umetnost.

Vse pod tem zaglavjem navedene knjige, muzikalije, tiskovine i. t. d. prodaja in sprejema zanje naročnino knjigarna »Učiteljske tiskarne v Ljubljani«, **Franciškaška ulica št. 6.**

—k **Prirediteljem iger na šolskih in diletantskih odrih**. »Zveza kulturnih društev«, ima za včlanjena društva na razpolago sledeče igre v prepisu:

1. Pogumni Tonček, pravljica v 5 dej. (J. Špicar.)
2. Patrioti, komedija v 3 dej. (J. Špicar.)
3. K luči! Simbolična igra v 4 slikah. (J. Špicar.)
4. Na poljani, romantični igrakaz v 3 dej. (I. Špicar.)
5. Težke ribe, veseloigra v 3 dej. (M. Baluczi, posl. Jos. Debevec.)

Razen tega tudi Cankarjevo dramo »Hlapci« v 4 izvodih. Druge igre se prepisujejo in bomo kmalu mogli z njimi postreči. Za izposojeno igro se plača odškodnina 50 K. Društvo naj igro prej ko mogoče prepiše in jo potem zopet vrne ZKD, da jo lahko posodimo naprej. Seveda je društvo tudi odgovorno za to, da se igra ne zgubi. — **Zveza kulturnih društev, Narodni dom I. nad, v Ljubljani.**

—k **Koncert jugoslovenskih narodnih pesmi** priredi pevsko društvo »Ljubljanski Zvon«, v ponedeljek, dne 13. marca t. l. v Unionu. Sodelujejo: operna pevka g. Vilma de Thierry-Kavčnikova, operni pevec g. Leopold Kovač ter društveni možki in mešani zbor. Vstopnice od 2. marca dalje v trafikah v Prešernovi ulici št. 54.

Naša gospodarska organizacija.

UČITELJSKA SAMOPOMOČ.

V oktobru 1921 je dobilo društvo potrjena nova pravila. Delokrog društva obsega vso našo državo. Posmrtnine se

izplačujejo v dinarjih — za vsakega člana po 2 Din. Vseh članov šteje društvo okrog 300; priglasenja prihajajo dan za dnem. Vsi predsedniki okr. učit. društev so dobili v novembru 1921 tiskane oglase (prospekte) s prošnjo, da na društvenih zborovanjih priporočajo »Učit. samopomoč«. Dva okraja sta se v polni meri odzvala naši prošnji; iz ostalih okrajev je malo glasu. Prosimo živahnije in uspešnejše agitacije! Člani »Učit. samopomoči« nabirajte nove članke. Ščit koristite s tem le sebi! Pri vsakem zborovanju, sestanku naj kroži med zborovalci nabiralna pola za nove priglasence. Ne pozabite na soproge učiteljev, ki so tudi lahko članice! Izkoristimo ugodnosti, katere nam nudi za malenkostne prispevke društvo »Učit. samopomoč«. Nabiralec novih članov in priglasencev daje vsa potrebna navodila in pojasnila Iv. Kocijančič, učitelj na I. mest. deš. osn. šoli v Ljubljani.

—g **Članom »Učit. samopomoči«**. Član Iv. Jakše, učitelj na Vrskem je umrl 19. januarja 1922. Za ta — 73. — smrtni slučaj dobe člani položnice z napisanim zneskom 2,50 Din. Nekateri člani imajo poravnati še nekaj zaostankov. Tem se prišteje k gornjemu znesku še prejšnji dolg. Prosimo hitre in redne rešitve! Zamudniki napravljajo društvu mnogo nepotrebnega pisanja, sebi pa novih stroškov za poštnino.

—g **Članarina in darila za učit. konvikt**. Tov. Lilija s Polšnika 5 Din.

Naša kulturna organizacija.

—ko **Slovenska šolska Matica**. Naročenih slik k dr. Pivko-Schaupovi Telovadbi II. zvezek še do danes nismo prejeli. Odbor ne more dalje zavlačevati izdaje publikacij in zaradi tega bo izšla Telovadba brez slik, ki se bodo pa naknadno doposlate poverjenikom, ali pa se bodo dodale III. zvezku Telovadbe. — Fr. Finkova **Zbirka važnejših novih naredb** II. zvezek, za l. 1921, bo izšla v zalozi Učiteljske tiskarne. Rokopis je že v tiskarni.

Iz naše organizacije.

Iz poverjeništvu UJU v Ljubljani.

Okrajnim učiteljskim društvom!

Opozorjam vsa učiteljska društva in njihovo članstvo, naj naslavlajo vse reklamacije, naročila in inserate za naše stanovske liste (Učit. Tovariš, Popotnik in Zvonček), na naslov: **Centralna uprava listov UJU, poverjeništvu Ljubljana, Franciškaška ulica št. 6/I.**

S centralno upravo listov je združeno sedaj tudi glavno blagajništvo in naj se vsi tozadevni dopisi pošiljajo na naslov: **Glavno blagajništvo UJU, poverjeništvu Ljubljana, Franciškaška ulica št. 6/I.**

Predsednike okr. učit. društev prosim, da mi nujno javijo naslove društvenih blagajnikov na goreni naslov. — Od društev prihajajo vlačila brez vsakih izkazov, kdo je vplačal dotični znesek. Prosim uljudno, da z denarno pošiljativjo vred vpošljejo tudi obenem seznam članov, ki so dotični znesek vplačali, ker le na ta način je mogoče voditi evidenco, kdo je članarino plačal in kdo jo še dolguje. Kar so blagajniki pobrali članarine za leto 1922, naj nam jo nakažejo, ker bi organizacija tudi rada zadostila obveznosti napram tiskarni. Zlasti nujno prosim za poravnavo članarine za leto 1921. Skrajni čas je že, da račune za minulo leto uredimo. Mnogim članom so listi ustavljeni radi nerednega plačevanja članarine. Morda so ti pri društvih že zastanke poravnali. Javite nam take sproti, da jim pošljemo zaostale številke lista ter, da ne bo nepotrebnih reklamacij.

B. Fegic,

blagajnik in upravnik.

Neorganiziranim naročnikom!

Vsled podražanja papirja in zvišanja med tiskarniskemu osebju je sklenil ožji sovet UJU na svoji seji dne 23. t. m. zvišati naročnino Učiteljskemu Tovarišu na 30 Din. Popotniku pa na 20 Din letno.

Društvene vesti.

+ **K zborovanju učiteljskega društva za mariborski šolski okraj** dne 2. marca naj prinese vsak šolski voditelj po 1 izvod »Izjava o šolskem napredku«. — Nujno potrebno za predavanje tov. nadzornika M. Lichtenwallnerja o novih šolskih tiskovinah!

+ **Učit. društvo za Laški okraj** ima zborovanje v Zidanem mostu 5. III. ob pol 10. popoldne z istim dnevnim redom in ne v Laškem, kakor je bilo zadnjič javljeno.

+ **Učiteljsko društvo za ptujski okraj** zboruje dne 9. marca v ptujski Mladiki točno ob 10. uri po sledečem sporedu: 1. Zapisnik. 2. Poročilo predsednika. 3. Delegat Slovenije, okr. šol. nadz. P. Flere poroča o sodelovanju pri izdelavi načrta šol. zakona za osnovne šole. 4. Tov. Jančič nadaljuje praktično predavanje v risanju. 5. Nasveti. 6. Podpis pristopne izjave za »Učiteljsko samopomoč«, kateri bo pridal zdravnik svoje po pravilih določene pripombe.

Pol ure pred zborovanjem pevska vaja. Po zborovanju se zberemo v veliki dvorani Zupančičeve gostilne k obedu, kjer bomo slišali učiteljski pevski zbor. Da se snidemo vsi stanovsko zavedni tovariši in tovarišice, pričakuje odbor.

+ **Tržiški krožek** zboruje v Mokronogu 9. marca t. l. s pričetkom ob 10. z dnevnim redom: 1. Kmetijsko risanje, njega namen in potreba z ozirom na prilagoditev osnovnega šolstva sedanjim razmeram. (Poroča tov. Rojc iz Št. Janže.) 2. Špalirno sadje. (Teoretično in praktično obravnava strokovni nadzornik Črnogoj.) 3. Nasveti za prihodnjo okrajno učiteljsko konferenco. 4. Slučajnosti. S polnoštevilno udeležbo pokažimo nam lastno disciplino. Kosilo je naročiti potom šol. vodstva Mokronog.

+ **»Učiteljsko društvo za Maribor in bližnjo okolico«** zboruje v petek, dne 10. marca popoldne ob 15. (3.) uri v deški meščanski šoli, pri kateri priliki predava ravnatelj Humek »O reprodukcijki umetnosti«. Udeležba vsled društvenega sklepa obvezna. Kdor ne more priti, se opraviči. — Odbor.

+ **Zborovanje okraj. učit. društva in volitve v okrajni šolski svet v Kočevju**, 18. febr. Naše društvo je imelo svoje zimsko zborovanje 18. febr. v Kočevju. Vzrok zborovanju je bil Radojevičev načrt novega šolskega zakona.

Povod, da smo šli že drugič v Kočevje, so bile volitve v okrajni šolski svet.

Načrt srbohrvaščine. Ker je bila vsa naša pozornost posvečena volitvam stanovskih zastopnikov v okrajni šolski svet, zato je zborovanje podalo glade načrta, ki nam ga predlaga v razpravo srbski tovariš, le ta rezultat, da se nismo zadovoljili z njim.

Šolski zakon. Izpreminjevalne — za načrt sam uničujočo kritiko izražajoče — predloge raznih šolskih vodstev zberemo in odpošljemo kmalu na pristojno mesto. Predsednikovo poročilo o stanju vprašanja dela na načrtu v Beogradu je vzelo učiteljstvo na znanje in odobrilo ukrene odbora, ki je brzojavno protestiral proti načrtu v Beograd na centralo UJU in na ministra prosvete, naknadno in soglasno.

Volitve učit. zast. v okr. šol. svet. Z ozirom na volitve je pa bil naš položaj neposredno pred njimi skrajno težaven. Odklonivši vsak kompromis smo stali v uri, ki je bila odločilnega pomena za naš stan v okraju, sami proti koaliciji Slomškarjev in Nemcev. Predsednik je naznanil zmago naše liste. Rešil je situacijo tovariš Javoršek, ki je 18. prišel že drugič v Kočevje z namenom, da voli. 11. febr. je prišel že — meneč, da so omenjenega dne volitve. V soboto 18. pa je prišel kljub svojim 71. letom med nas in pokazal s tem vsem, ki izostajajo od zborovanja z malenkostnimi osebnimi ali družinskimi vzroki, da je stanovska zavest ponos vsakega organiziranega duševnega delavca. Zato njemu čast — vsem, ki so na ostali doma brez tehtnega vzroka, v opomin: Vse na krov, ko Vas kliče organizacija na boj!

+ **Občni zbor litjskega okrajnega učiteljskega društva** se je vršil dne 4. februarja 1922, v Šmartnem pri Litiji. Ob tej priliki se je odposlala čestitka Nj. Vel. kralju Aleksandru I. povodom zaroke. Nato predsednik pozdravi navzoče goste: vlad. svet. g. Podboja, nadz. g. I. Bezevlaka in predsednika kraj. šol. sveta v Toplicah g. D. Korbarja. Za tem oriše predsednik v glavnih potezah uspeh dosedanjega delovanja.

Tajništvo. Iz tajniškega poročila je bilo posneti, da je društvo priredilo od zadnjega občnega zbora 4 zanimiva in prav uspešna zborovanja. Društvo šteje do danes 74 članov.

Referat. Tovarišica gđc. Danica Učezanekova nam je podala izborno poročilo o I. drž. skupščini v Zagrebu.

Članarina se zvišala na 260 K. Mnogi so obljubili tudi prostovoljne prispevke.

Blagajno sta pregledala in našla v vzornem redu tov. Riglar Franjo in Pe-